

Кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеуге шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

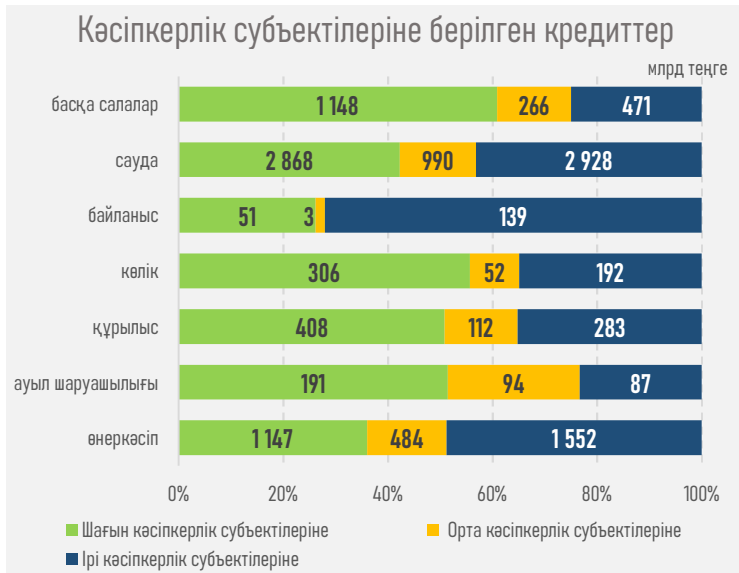
ақпан 2024

Негізгі тенденциялар

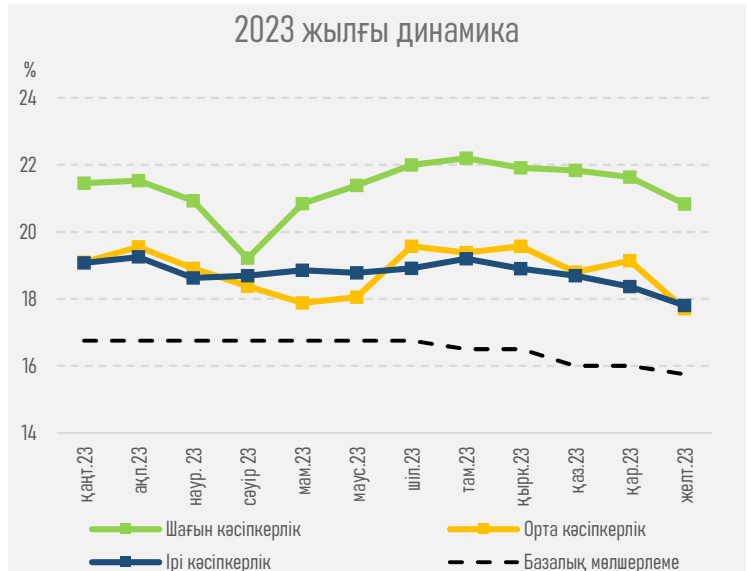
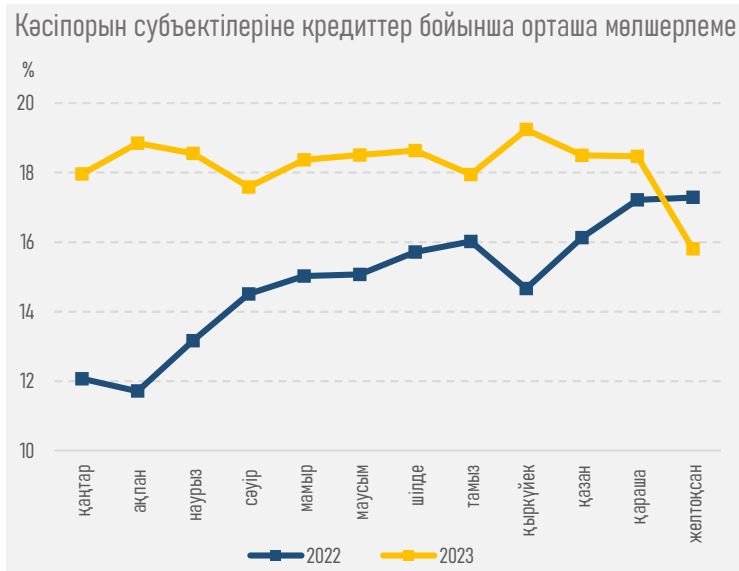
- ✓ 2023 жылдың қорытындысы бойынша банк секторы1 бизнеске Т16,0 трлн жаңа қарыз берді, бұл 2022 жылмен салыстырғанда 22%-ға немесе 2,9 трлн-ға артық.
- ✓ Кредиттеу субъектілері бөлінісіндегі үлесі динамикасы біркелкі емес: шағын кәсіпкерлік субъектілеріне қарыз беру көлемі (+53%) орта (+18%) және ірі бизнес (+4%) көрсеткіштерінен бірнеше есе жоғары.
- ✓ Берудің күшті дисперсиясы, бір жағынан, шағын бизнесте несиелендірудің төмен енуіне (ағымд. 2,5% банктік қарыздар бар), өнім желісінің кеңеюіне, оның ішінде онлайн — өнімдерді іске қосуға, сондай-ақ кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі ұлттық жобаны іске асыруға байланысты; екінші жағынан, төмендеу күтулеріне байланысты ірі бизнестің несиеле деген сұранысының кешіктірілуіне байланысты қарыз ресурстарының құны.
- ✓ Экономика салалары бөлінісіндегі өсімнің 70%-ы үш салаға ғана тиесілі: өнеркәсіп (+38% немесе Т 1,1 трлн), сауда (+10% немесе Т 0,68 трлн) және құрылыс (+24% немесе Т 0,17 трлн). Бұл үш сала 2023 жылы экономиканың өсуін жеделдетуге ең көп үлес қосты (5,1%-дан 3,8%), бұл несиелік циклдің экономикалық өсуге тәуелділігін көрсетеді.
- ✓ Сонымен қатар, өткен жылдың көп бөлігінде бизнес несиелері бойынша баға шарттары бір жыл бұрынғыға қарағанда айтарлықтай жоғары болды (орта есеппен 330 базистік тармаққа), бірақ жыл соңына қарай базалық мөлшерлеменің төмендеу циклінің басталуы аясында экономиканың барлық субъектілерінде төмендеді.

- ✓ Несие өтімдерінің көлемі жыл бойы тек шағын бизнеске оң аумақта қалды (төменде қараңыз), бірақ мақұлдау үлесі жыл басындағы 39%-дан 3Q23 қорытындысы бойынша 34%-ға дейін біртіндеп төмендеді, бұл негізінен бизнес-қарыз алушылардың тиісті несиелік тәуекелін көрсетеді. Бұл ретте тек ірі бизнестің мақұлдау үлесі жылдың көп бөлігінде әрбір екінші өтімнен жоғары сақталды (төменде қараңыз),
- ✓ Жаңа қарыздар беруді жеделдету және олардың құрылымын жақсарту (берудегі ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі орта есеппен 37%-дан 60%-ға дейін өсті) аясында банк секторы тарапынан бизнесті кредиттеу портфелі 13,1%-ға, ЕДБ-ден бөлек 16,7%-ға өсті, бұл соңғы 12 жылдағы ең жоғары көрсеткіш болып табылады.
- ✓ Ауыл шаруашылығындағы үлесі, АКК және ҚазАгроҚаржы тарапынан жеңілдікті қаржыландыру көлемінің (соңғы 6 жылда орта есеппен 16%-ға) және банк секторынан кредиттердің (+26%) жыл сайынғы өсуіне қарамастан, ауыл шаруашылығының ЖІӨ-дегі үлесі (4,4%-дан 4,3%-ға дейін), шоғырландырылған бюджетке салық аударымдарында төмендеді өлсіз өсім көрсетті (0,52%-дан 0,59%-ға дейін).
- ✓ Агровнеркәсіптік кешенді банк секторы тарапынан несиелендіру ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдейтін өнеркәсіпке көбірек шоғырланған (2023 жылы Т 742 млрд берілді), содан кейін — ауыл шаруашылығына (Т373 млрд берілді).

2023 жылға кәсіпкерлік субъектілеріне кредит беру*

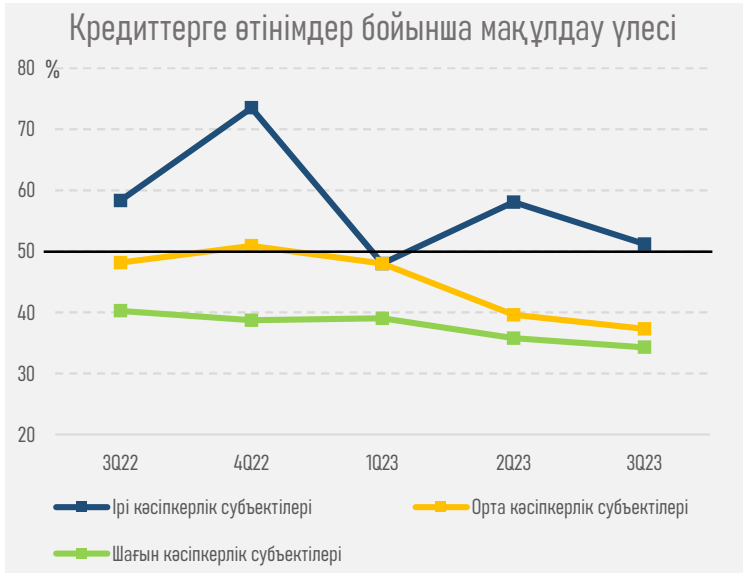
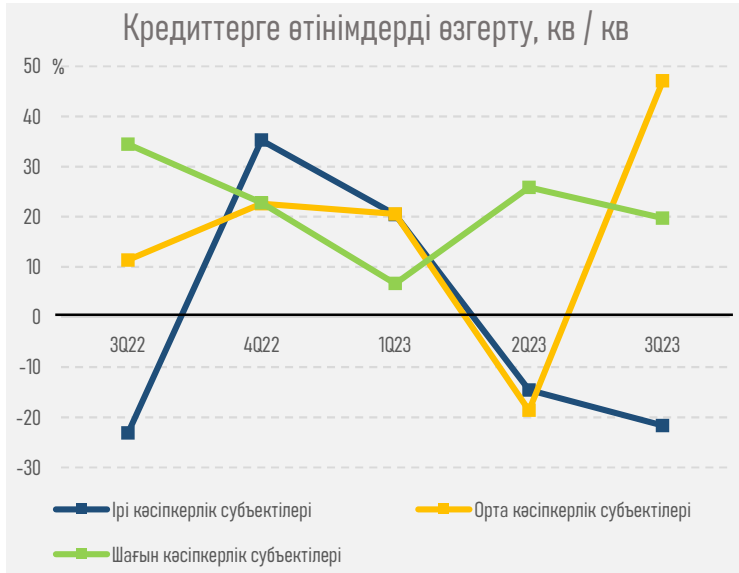
Кәсіпкерлік субъектілеріне кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелер*

* Дереккөз: ҚРҰБ

¹ Банк секторы - ЕДБ + ҚДБ

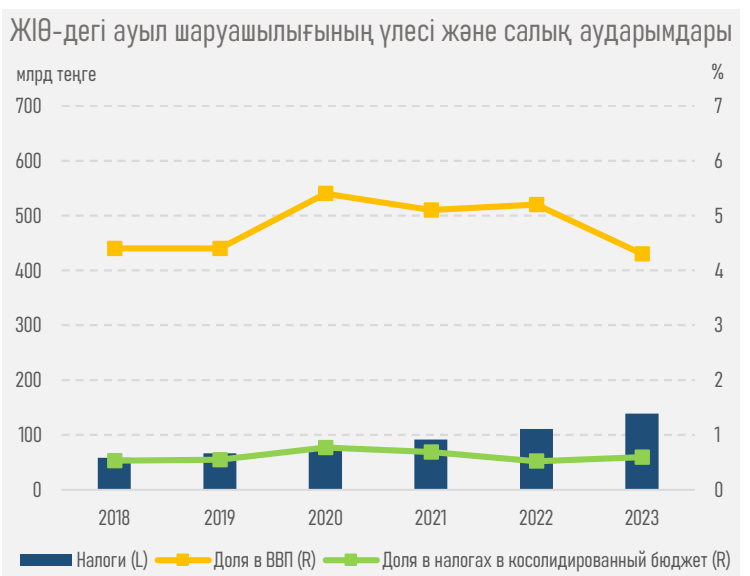
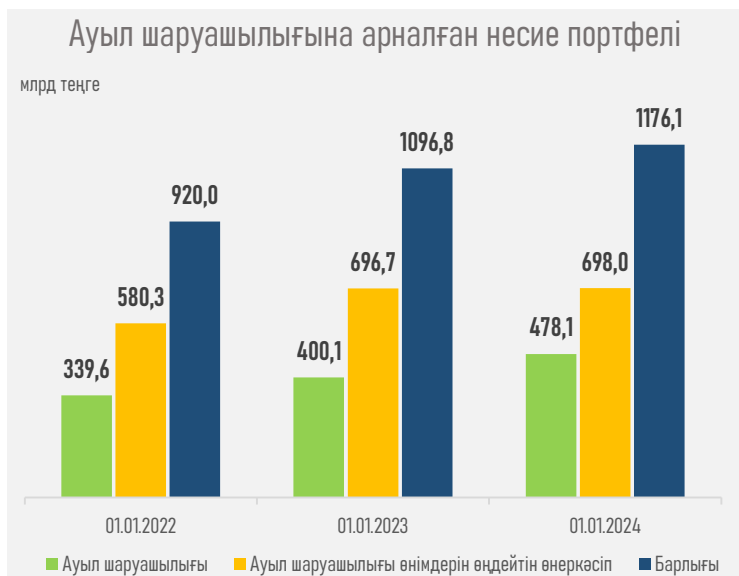
Несиеге өтінімдердің өзгеру динамикасы және өтінімдер бойынша % мақұлдау

Салалар бөлінісіндегі салалар мен бизнеске ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі*

Ауыл шаруашылығын несиелеу

* Дереккөз: ҚРҰБ, ҚР ҰСБ СЖРА

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2024

Резюме

Экономиканың соңғы 10 жылдағы ең жоғары қарқынға дейін өсуін жеделдету (2023 жылы 5,1%) негізінен өнеркәсіптегі, құрылыстағы және саудадағы қарыз ресурстарына инвестициялық сұранысты қолдады, олар ЖІӨ-нің 50% , берудің 70% және банк секторы тарапынан бизнеске қарыз портфелінің 65 % құрайды.

Бұл ретте банк секторы тарапынан бизнеске жаңа қарыздар берудің жалпы көлемі (+22%, ЕДБ тарапынан бөлек + 38%) мемлекет басшысының "Әділ Қазақстанның экономикалық бағыты" Қазақстан халқына Жолдауында (01.09.23 ж.бастап) айтылған "кемінде 20%" нысаналы көрсеткіштен асып түсті.

Орта мерзімді кезеңде бизнеске жаңа қарыздар берудің осындай жоғары өсу қарқынын ұстап тұру үшін корпоративтік сектордағы ағымдағы проблемаларға (экономиканың жекелеген секторларында оның құрылымын әлсіз әртараптандыру салдарынан қарыздарға сұраныстың жоғары шоғырлануы, кәсіпорындардың қаржылық тұрақтылығын жақсарту және сауықтыру, ұзақ мерзімді қорландыруды ұлғайту, еңбек өнімділігін жақсарту және т. б.) және экономикалық ынталандыруға баса назар аудару сындарлы деп санаймыз (салықтық преференциялар, кредиторлар құқықтарының теңгерімін сақтау және т. б.), еркін өтімділікті инвестициялаудан түсетін кірістер үшін банктік бизнестің жекелеген бағыттарындағы реттеуші шектеулерге және салық кедергілеріне қарағанда.

Мемлекеттің бизнесті кредиттеуге қатысуына байланысты нарықтық тәсілді сақтау маңызды, мұнда мемлекеттің рөлі монетарлық саясаттың тиімділігін және қарыз ресурстарының құнына базалық мөлшерлеме бойынша шешімдердің трансмиссиясын шектейтін, инфляциялық қысымды төмендету жөніндегі күш-жігерді нивелирлейтін және тәуелділікке әкеп соқтыратын жеңілдікті шарттармен тікелей қаржыландыруды қоспағанда, нарықтың барлық қатысушылары үшін тең бәсекелестік жағдайларды қамтамасыз ету болып табылады бизнесті мемлекеттік қолдаудан. Соңғы 6 жылда жеңілдетілген несиелеудің жоғары өсуімен ЖІӨ мен бюджетке салық аударымдарының статикалық үлесі байқалатын ауыл шаруашылығы саласы айқын мысал бола алады.

Сонымен қатар, ақша-кредит жағдайларын бақыланатын қалыпқа келтіру, кейінге қалдырылған сұранысты іске асыру, оның ішінде ұзақ мерзімді және капиталды көп қажет ететін жобаларды қалпына келтіру ағымдағы жылы бизнеске кредиттер беру мен портфелінің екі таңбалы ұлғаюын қолдай алады. Мысалы, ел Үкіметі 2024 жылы Өңдеу өнеркәсібінде (жоспарланған жаңа жобаларды пайдалануға беру), құрылыста (әлеуметтік инфрақұрылым объектілерін, автомобиль жолдары мен теміржол желілерін салу, инвестициялық жобаларды іске асыру және т. б. 6% деңгейінде экономиканың өсуіне қол жеткізу үшін қосымша резервтерді көреді) және көлікте (көлік дәліздерін дамыту және т. б.)